

مکرمه ادبی

❁ ادبی و سیاسی رسالهٔ اسبوعیه در ❁

۳۱ نجی سنه

۲ ربیع الآخر ۱۳۳۰

❁ پنجشنبه ❁

جزء و عدد : ۱۳۸

برونلارنىڭ عظمتىلە مشهور اولانلار

فرانسە جنسكاور ۋ شاعر لىزىندىن (سىرانو دو برىزراق) نىڭ ئاتال اولدىنى شىرت بالخاصە اتق عظيمى سايەسندەدر . (سىرانو) مەكەل بر شاعر ، اولە مەكەل بر شاعر ايدى كە مولىز بىلە - مەلوم اولدىنى اوزرە - مومى الەك بر چوق كولەجلى پارچەلرئى اتحال ۋ ياستعارە ايتىش اولدىنى حالدە بر كىمىسە نە بو حركت جىرئىسكارانە يە ، نەدە منظمات يىندەكى فرق و تفاوت قىمەتە واقف اولەيلىشدر .

مع هذا مومى الەك آئارى چوقدىن فراموش ايدلىدى ، شىرت جنسكاورانسى دىنى بىستون اونودلىدى . فقط سىرانونىڭ بىلگى متجاوز دونللو ايلە شرف و جىئىتى مدافە ايلدىكى اوق عظمتىلى ، اوق حىرت افزا برون كندىسى بر (شىرت لايغوتانە) يە مظهر ايتىشدر . اوق يىنجى عصرىڭ آشلى يالگىز برون سايەسندەدر كە كندىنە ادمون روستان شىكلندە بر (اومىروس) بولدى . الحاصل سىرانو دو برىزراق - حقيقى سىرانو ، قهرمان شىر اولان دىك - مشهور دىكلدر . اوق يالگىز بىسوك بر برونە مالك اولمقلە معروفدر .

كندىلرئىنە « مشهور » صفى تريف ايدىلان برونلارڭ عددى شايدان دقت بر صورتدە آزدىر . واقعا رىجال و نىسوان مشهورەنىڭ - على العادە اولان - برونلرئىنە دائر مەلومات كافىەمز واردىر . مثلاً داهىلرڭ برونشە دائر بىسوجك بر كىتاب يازمق مەكەندىر . لىكن اسملرى بالخاصە برونلرئىن طولانى بزە مەلوم اولان اشخاصك عددى صايىلە بىلە چك قدر آزدىر . ۱۸۴۳ سەنەسى نىش اولان (برون كىتابى) دىنى بزە عدم آباد نىسيانە آتلىش يىگى مشهور برونلرى اعلام ايدە مامەكەددر .

بونی پسقبوسی حرمتی بر برونه مالک اولدینی جهته اۆن دردنجی لونی نک سراینده بعض لطیفه‌لره تحمل ایتمک مجبوریتده بولمیشدر [۱]. ودرسای سراینک بالخاصه شیماریق برلطیفه پردازی اولان (دوق دو روکولور) اکثریا مومی‌الیهک برونی سرمایه ذوق و استهزا ایلردی. پسقبوس جنابلی استهزات واقعیه علی‌العاده ساکتانه تحمل ایلردی، چونکه دوق حضرتلری اۆن دردنجی لونی نک یک زیاده توجه والتفاتنه مظهر برذات ایدی. فقط برگون تکمیل سرای خلقنک باعث شوق و نشاطی اوله‌جق صورتده مستهزی مذکوره یک مصیب بر جواب ویرمیشدر. جوجه دینه‌جک قدر کوچک یاییلی اولان و یک کوچک بر برونه مالک بولان دوق دو (روکولور) سرای خالق ایچنده ایریجه بر سسله پسقبوسه : « رجا ایدرم موسیو . . . . برونکزی براز اوبر طرفه چو یرینگز که قرال حضرتلرینی گوره‌بیله‌یم ! » دیمسی اوزرینه پسقبوس : « امان یاربی ! بئم زواللی بروغدن نه ایستورسگنز ؟ غالبا بروغث . سزک برونکزک زیانسه یاییلدیغنی اعتقاد ایله حدت ایدورسگنز » دیمشدر .

ایمپراطور (رودولف فون هابسبورغ) ک دهشتلی برونی حقنده بعض لطیف و غریب حکایه‌لر آغزندن آغزه نقل ایدلمکده در . برگون گویلینک بری ایمپراطوره طار و جیقور بریولده تصادف ایدر که انحراف ایتمک قابل اوله‌ماز . ایمپراطورک رفاقنده بولسان ذواتک گویلی به چکیلی ایچون حایقردقلری زمان مشارالیه طانیان گویلی دیمشدر که : « چکیلیک بئم ایچون محال ! موسیونث ائف معظمی تکمیل یولی سد ایدور ! »

آتیده‌کی کوچوک حکایه دخی بوندن آشاغی قالماز که آکا نظراً رودولنی اوقسیم برونی بریوک تهلیکدن تحلیص ایلش اولدینی مرویدر : ده‌گنسبورغ اولریخ میلادک ۱۲۶۴ سنه‌سی، اوزمانلر هنوز هابسبورغ قوتی اولان . رودولف علینه

[۱] بزدهده وهی ملا برونک بیوکلیله مشهور ایدی. حتی شناسینک (ابولقاة الانی) نامنده برقومدایی واردر که (ترجان احوال) حین ظهورنده تفرقه‌ایتمشدی. سلطان محمودک جیب هابون صرفی اولان (قراز آرتین) دخی بیوک برونلیرک سلطانیندن معدوددر .

كامل سكينته براردو حاضر لامقده اولديني زمان علي روايه « حاضر لادينى اردونك هابسبورغ قونتنك قوجهمان برونك توزني سيلكمكه كفائيت ايدم جكني بيسان ايلش ! » بر محرر لطيفه كونك افاده سنه نظراً بو سوزى ره گنسبورغ سراى مسخره سى ايشيتديكندن ، عليهنده كندى اقديسنك بر اردو احضار ايتكمده اولديني قوجهمان برونى كورمك ايچون هان قوبورغه ، رودولفك نزدينه شتاب ايدر . هابسبورغ قونتنك دهشتلى بروتنى كوردىكى زمان سراى مسخره سى باضمرق ديمش كه : « كوريورم كه بو برون بيم افدم طرفندن جمع ايديلان بر جم غفير ايله صار صلفه لايق اوله جق قدر بيوك دكل . بو برونى نه كوكنى ، نه ده صاپى قاله جق صورتده بن تك باشمه قوپارم بيليرم ظن ايدر . » قونت رودولف بو افشا - آت ساده دلانه سايه سنده ره گنسبورغ قونتنك مقصدينه واقف اوله رق وقت و زمانيله تدابير تدافعيه ونجيه بزيه مه مراجعت ايلش .

بر شاعرى ، آثار شاعرانه انشادينه تشويق ايدن برون يالنگز دو برزراقك برونى دكلدر . بالجله اقوام متقدمه لسانلرنده خارق العاده برونلره دائر منظومه لر وجوده كتيرلش و خصوصيله بك لطيف قطعه لر يازلمشدر . وورتمبرغ فابريقه جيلرندن (پوليقاريوس وال) ك باطليجان برونى حقنده وورتمبرغ شاعرلرندن (فريدرىخ هاوغ) ايكنى يوز قطعه نظم ايلشدر . منظومات مذكوره مكرر اولق اوزره اول امرده ۱۸۰۴ سنه سننده و سكره ۱۸۴۱ سنه سننده اون بش رسمى حاوى ، تمثيل مزين ، اوله رق كتاب شكلنده طبع ايدلمشدر . بونلردن برقاج نمونه شونلردر :

نصيح

ديلرسه ك رأس انفك مطلقا ايتك ترصدسن
تلسقوب اقتضا ايلر كورلمز ساده كوزلكدن

نتيجه

دهانك ده اكر انفك قدر مدھش ايسه البت
نوتارسك مانده ي . فيلى امينم بكده بى كلفت

غلط بصر

کچنده آرقه اوستی سن چنده خوابه وارممشک
 اوانف حیرت افزودک سحابه اعتلا ایتمش
 تعدد ایلش ظنیه کویده برج ناقوسی
 بتون کوی خلقی دهشتدن اوانده اختفا ایتمش

بوقطعه بی نظمه احتمالکه (هاوغ) ی انجیلک یدنجی فصلنک دردنجی بندی
 سوق ایلشدر ، چونکه سالومون شرقیسنده شویله دیمشدر : « سنک برونک
 دمشقه متوجه برقله کییدر . » فقط وورتمبرغ شاعرینک منظوماتی نکته ولطافت
 جهتیه اصلاکنج لسینگک بریوک برون حقنده یازمش اولدینگی شویته یافلاشه مامشدر :
 ای برونلر برونی نوله قسم ایلر ایسم .
 قولاغک گوش ایده من خر خره انفگی هیچ

اگر موزه ده کی تصویر لرک کافه سی حقیقت حاله مشابه اولسهردی آنلرک
 عمومی آرزوق مقوس برونه مالک بولنورلردی ؛ چونکه جهره انسانک عدم
 تناظر طبیعی اکر برونلرک دخی خط مستقیمدن انحراف ایتمکده اولدقلرینی
 ارابه ایتمکده در . بوانحرافات اساساً خلاف طبیعت دکلدر . (هال) علماسندن پروفیسور
 وه قمر ۱۸۸۳ سنه سی بیوک آدملرک اولی جهرملرینی وقفا طاسلرینی مساحه ایلدیکی
 زمان اکثر عظممانک برونلری مقوس اولدینگی کشف ایلدیکنه واقف بولنانلر
 اصلا حیرت ایتزلر . (وه قمر) ک افاده سنه نظر آقرومول ، فون وه بر ، طالیران ،
 میرابو ، لودویق فون درویین ، ک برونلری خفیفجه صاغه منحرف بولنیورمش ،
 (دانت) ، (وولتر) ، (دوق قارل آوغوست) ، (فرانکلن) ، (روبسییر) ،
 (مورات) ک برونلری زیاده صاغ طرفه منحرف ایش . بالعکس (لوتر) ،
 (بیوک فرمدریق) ، (فلیکس مندلسون بارتولدی) ، (لودویق تیق) ک برونلری
 خفیفجه صوله منحرف ایش . فون (هومبولد) ، (کاناوا) ، (تور والدست) ک
 برونلری زیاده جه صوله منحرف ایش . درت شخص مشهورک برونلری بسبتون

بشقه برطرزده ايمش . سوقراتك بروني بك ياصسى اولديغندن اسكى ستون باشقلرنده منحوت چهرلردمكى برونلر بگزمش .

(اؤويد) حقيقه دهشتلى برونندن طولايى نامنه « برون » لفظى ترديف ايدلمشدر . (ميكال آثر) ك برونى گوياكه برونلر قىزىق سىنىك تائيرى ايله شكل طبعيسى ضايع ايلش . (مەترنج) ك انفى دخى شايان دقت صورتده اوزون ايمش . ۱۸۴۸ سنهسى صرف ايدىلان جناسك هر ايكي معناسى ده آكلابه يلك ايچون بوگا واقف بولمق لازمدر : « مەترنج اوزون برون ايله چكيلوب كيندى ! » اكثر مشهور برونلر شەرت لايىموتانه مظهر اولملرى جسامت غولانلرى سايه سنده در . فقط بر طاقم برونلر ده واردركه آنلرده گوزللكلرندن طولايى شەرتياب اولمشلردر . پلوتارخك ادعاسنه نظراً (سيروس) ك عجملر طرفندن سولمسه باشلوجه سبب عظمتلى شاهين برونه مالك بولمسيدير .

روما ايمپراطورلرندن (غالبا) نك ايجىرى به طوغرى چكك غايت مقوس برونى دخى شەرتياب اولمشدر . الحاصل اسكندر كبرك ، (قيصر) ك ، برنجى ناپوليونك برونلرى دخى شايان دقتدر . گوزللكلرى ايله اشهار ايدن سار برونلر ايسه گوزل قادينلر ك چهرلرني تزيين ايتكمكده درلر . ظرفاي محوريندن هيج بريسي بيوكلكندن ، قالينلغندن ، اوزونلغندن ، ياصسيلغندن طولايى نظره ناخوش كلان هيج بر قادين برونندن بحث ايتماكمكده درلر . انكلتره قرايجهسى اليزابت ، برونك جسامتندن طولايى ، بك زياده متأثر بولتيورمش . بونك ايچون ۱۵۶۳ سنهسى قرايجهنك چهره سنى حسن طبيعتك خارجنده اوله رق رسم ايتك ، چيزمك ، حك ايتك منع ايدلمشدر . كه بومنعوت بالخاصه قرايجهنك برونندن طولايى اولديغى اعلان ايدلمشدر .

گوزل ، قادين برونلرنيك عددينه دائر محرين ايله خاطرملر ك بزه اعلام ايلدكلرى فهرس بك اوزوندر . برنجى ناپوليون زماننده - بر مثال اولمق ايچون بيان ايدلمكه - مارشال برتیهنك محبوسى اولان مادام اويستوتتى آنك برونى پارسك ك گوزل برونى عد ايدلمكه ايدى . دوشس دو آبرانك قولجه مذكوو برون

خفیفه منقار عقاب شکنده اولوب ، پک آرزو قاری به میال اولان اوجنده غایت
 اینجه برون دلیکلی مشهود ایمش . بالسهوله متحرک اولان برون قانادلی مادام
 (ویسقوقتی) نك ایتسامنه ناقابل تعریف بر حلاوت بخش ایتکده ایمش .
 شوراسی ده شایان دقتدرکه (پترارقا) سوکیلیسی (لورا) حقنده یازمش اولدینی ۳۲۰
 صونه ایله ۸۸ شرقیده برونه دائر حرف واحد یازمامشدر . غالباً سودیکی چهره
 لطیفک بونقطه بینی توصیف ایتکی جناب شاعر ذوقنه موافق بولمامش اولمی .
 خاتمه اوله رق بر سؤال ده : معاصریندن کیحک برونی زماننرک الگ مشهور
 برونی عد ایدلمکه سزادر ؟ شبهه سز هر کسی در حال بلغار قرالی فردیناند ایله
 آمریقالی میلیونر (مورغان) الگ آلت شامه لرینی تخطرایدر . حقیقت حالده فردیناندک
 برونی بالعموم اکلنجه غزتلرینک مبالغه کارانه یابدینی رسملره ، کندی شهرت
 مکتسبه سنه ، نسبت کوچکدر . کذا مورغانک برونی دخی بعض غزتلرک افاده
 وتصویراته نظر آظن ایدلدیکی درجه ده حرمتلی دکدر . قارئین کرام بشقه بر
 جواب تحری ایتسونلر .

بلجیه قاسفیرلرندن یارسده بولنان موسیو لوگه نك زوجہ سی دخی حرمتلی بربرونه
 مالک اولمسندن طولانی (لوگه) اسمی مادام لو « نه » عنوانه تحویل ایدلمشدر .
 آلاطینی مسافرینک حرمتلی برونی دخی یوقاریده کی برونلر میانہ داخل
 اولمغه شایاندر . خصوصاً مقام کتخداییده قائم ایکن هراشی ، بورتی صوققله تلویت
 ایدیشی دخی طول طبعییدن خارج اولان بو عضو ثقیلک نتیجه سقیمه سی ایدی .

